חוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב] [1]

פרק ראשון: המבקר

בחירת המבקר

(תיקונים: התשמ"ח, התשס"ג, התשע"ד)

1. (א) מבקר המדינה (להלן - המבקר) ייבחר בידי הכנסת בהצבעה חשאית בישיבת הכנסת שנועדה לענין זה בלבד.

(ב) היו שני מועמדים או יותר, המועמד שבעד בחירתו הצביעו רוב חברי הכנסת - הוא הנבחר; בהצבעה השנייה יועמדו לבחירה רק שני המועמדים שקיבלו את קולותיהם של מספר חברי הכנסת הגדול ביותר בהצבעה הראשונה; המועמד שבעד בחירתו הצביעו בהצבעה השנייה רוב חברי הכנסת המשתתפים בהצבעה ומצביעים בעד אחד המועמדים - הוא הנבחר; קיבלו שני מועמדים מספר קולות שווה חוזרים על ההצבעה.

(ג) היה מועמד אחד בלבד, תהיה ההצבעה בעדו או נגדו והוא יהיה הנבחר אם מספר הקולות שניתנו בעדו עלה על מספר הקולות שניתנו נגדו; היה מספר הקולות שניתנו בעדו שווה למספר הקולות שניתנו נגדו, מצביעים שנית.

(ד) לא נבחר המבקר לפי סעיף קטן (ג), תיערך בחירה חוזרת בתוך שלושים ימים מיום ההצבעה לפי הוראות סעיף זה וסעיפים 2(ב) ו-(ג) ו-3, ואולם הצעת המועמד לפי סעיף 3(א) תוגש לא יאוחר משבעה ימים לפני יום הבחירה.

---

[1]. ס"ח 248, התשי"ח, עמ' 92.

תיקונים: ס"ח 352, התשכ"ב, עמ' 6;
ס"ח 363, התשכ"ב, עמ' 42 [התשכ"ב (מס' 2)];
ס"ח 414, התשכ"ד, עמ' 42;
ס"ח 555, התשכ"ט (4.4.1969), עמ' 98;
ס"ח 623, התשל"א (9.4.1971), עמ' 112;
ס"ח 663, התשל"ב (27.7.1972), עמ' 134;
ס"ח 725, התשל"ד (24.2.1974), עמ' 38;
ס"ח 758, התשל"ה (6.2.1975), עמ' 58;
ס"ח 881, התשל"ח (12.1.1978), עמ' 53;
ס"ח 962, התש"ם (28.2.1980), עמ' 76;
ס"ח 1026, התשמ"א (27.5.1984), עמ' 280;
ס"ח 1102, התשמ"ד (4.1.1984), עמ' 37;
ס"ח 1115, התשמ"ד (4.4.1984), עמ' 129 [התשמ"ד (מס' 2)];
ס"ח 1237, התשמ"ח (24.2.1988), עמ' 31;
ס"ח 1312, התש"ן (28.3.1990), עמ' 114;
ס"ח 1333, התשנ"א (28.11.1990), עמ' 18;
ס"ח 1389, התשנ"ב (19.3.1992), עמ' 135;
ס"ח 1418, התשנ"ג (31.3.1993), עמ' 100;
ס"ח 1444, התשנ"ד (31.12.1993), עמ' 38;
ס"ח 1448, התשנ"ד (27.1.1994), עמ' 62 [התשנ"ד (מס' 2)];
ס"ח 1463, התשנ"ד (12.5.1994), עמ' 142 [התשנ"ד (מס' 3)];
ס"ח 1464, התשנ"ד (19.5.1994), עמ' 144 [התשנ"ד (מס' 4 ומס' 5)];
ס"ח 1467, התשנ"ד (23.6.1994), עמ' 152 [התשנ"ד (מס' 6)];
ס"ח 1475, התשנ"ד (28.7.1994), עמ' 260 [התשנ"ד (מס' 7)];
ס"ח 1507, התשנ"ה (2.3.1995), עמ' 138;
ס"ח 1508, התשנ"ה (17.3.1995), עמ' 142 [התשנ"ה (מס' 2)];
ס"ח 1515, התשנ"ה (6.4.1995), עמ' 174 [התשנ"ה (מס' 3)];
ס"ח 1534, התשנ"ה (25.7.1995), עמ' 371 [התשנ"ה (מס' 4)];
ס"ח 1535, התשנ"ה (3.8.1995), עמ' 375 [התשנ"ה (מס' 5)];
ס"ח 1543, התשנ"ה (10.8.1995), עמ' 448 [התשנ"ה (מס' 6)];
ס"ח 1572, התשנ"ו (8.3.1996), עמ' 134 (שני תיקונים);
ס"ח 1610, התשנ"ז (6.2.1997), עמ' 64;
ס"ח 1685, התשנ"ח (7.8.1998), עמ' 352;
ס"ח 1781, התשס"א (19.3.2001), עמ' 174;
ס"ח 1898, התשס"ג (5.8.2003), עמ' 524;
ס"ח 1979, התשס"ה (3.2.2005), עמ' 126;
ס"ח 1983, התשס"ה (21.2.2005), עמ' 212 [התשס"ה (מס' 2)];
ס"ח 2017, התשס"ה (1.8.2005), עמ' 720 [התשס"ה (מס' 3)];
ס"ח 2102, התשס"ז (5.7.2007), עמ' 374. הצ"ח - כנסת 147, התשס"ז, עמ' 162;
ס"ח 2121, התשס"ח (4.12.2007), עמ' 66. הצ"ח - כנסת 169, התשס"ז, עמ' 273.
ס"ח 2132, התשס"ח (7.2.2008), עמ' 182 [התשס"ח (מס' 2)]. הצ"ח - כנסת 185, התשס"ח, עמ' 56;
ס"ח 2134, התשס"ח (18.2.2008), עמ' 205 [התשס"ח (מס' 3)]. הצ"ח - כנסת 194, התשס"ח, עמ' 104;
ס"ח 2152, התשס"ח (16.4.2008), עמ' 514 [התשס"ח (מס' 4)]. הצ"ח - ממשלה 295, התשס"ז, עמ' 584;
ס"ח 2177, התשס"ח (6.8.2008), עמ' 820 [התשס"ח (מס' 5)]. הצ"ח - כנסת 244, התשס"ח, עמ' 382;
ס"ח 2275, התשע"א (31.1.2011), עמ' 300. הצ"ח - כנסת 280, התש"ע, עמ' 12;
ס"ח 2365, התשע"ב (27.6.2012), עמ' 476. הצ"ח - כנסת 479, התשע"ב, עמ' 240;
ס"ח 2399, התשע"ג (27.6.2013), עמ' 86. הצ"ח - כנסת 504, התשע"ג, עמ' 19;
ס"ח 2411, התשע"ד (7.11.2013), עמ' 32. הצ"ח - כנסת 511, התשע"ג, עמ' 43;
ס"ח 2477, התשע"ה (25.11.2014), עמ' 36. הצ"ח - כנסת 569, התשע"ד, עמ' 160 (הוראות התיקון יחולו על תלונות בדבר פגיעה בעובד שהודיע מיום 25.11.14 ואילך על ביצוע מעשים כאמור בסעיף 45א(1) לחוק);
ס"ח 2628, התשע"ז (3.4.2017), עמ' 598. הצ"ח - כנסת 686, התשע"ז, עמ' 98;
ס"ח 3064, התשפ"ג (17.7.2023), עמ' 544. הצ"ח - כנסת 959, התשפ"ג, עמ' 82.

מועד הבחירה

(תיקונים: התשמ"ח, התשע"ג)

2. (א) בחירת המבקר תיערך לא מוקדם מתשעים ימים ולא יאוחר משלושים ימים לפני תום תקופת כהונתו של המבקר המכהן; נתפנה מקומו של המבקר לפני תום תקופת כהונתו, תיערך הבחירה תוך ארבעים וחמישה ימים מהיום שבו נתפנה מקומו.

(ב) יושב ראש הכנסת, בהתייעצות עם סגניו, יקבע את יום הבחירה ויודיע עליו בכתב לכל חברי הכנסת לפחות שלושה שבועות לפני יום הבחירה.

(ג) חל מועד הבחירה שלא בזמן אחד הכנסים של הכנסת, יכנס יושב ראש הכנסת את הכנסת לשם הבחירה.

הצעת מועמדים

(תיקונים: התשמ"ח, התשע"ג)

3. (א) (1) הצעת מועמד למבקר המדינה תוגש בכתב ליושב ראש הכנסת, בצירוף הסכמת המועמד בכתב, ביום הארבעה עשר שלפני יום הבחירה, חבר הכנסת לא ישתף עצמו בהצעה של יותר ממועמד אחד.

(2) מי שעשרה חברי הכנסת לפחות הציעו את מועמדותו יהיה מועמד למבקר המדינה, אלא אם כן פחת מספר המציעים מעשרה בשל מחיקת שם של חבר הכנסת כאמור בפסקה (3).

(3) שיתף עצמו חבר הכנסת בהצעה של יותר ממועמד אחד, יימחק שמו של חבר הכנסת מרשימת המציעים של כל המועמדים שהציע; פחת מספר המציעים של מועמד מעשרה בשל מחיקת שם מרשימת המציעים, רשאי חבר הכנסת שלא שיתף עצמו באף הצעה לצרף את שמו לרשימת המציעים של אותו מועמד, לא יאוחר משמונה ימים לפני יום הבחירה.

(ב) יושב ראש הכנסת יודיע לכל חברי הכנסת, בכתב, לא יאוחר משבעה ימים לפני יום הבחירה, על כל מועמד שהוצע ועל שמות חברי הכנסת שהציעוהו, ויכריז על המועמדים בפתיחת ישיבת הבחירה.

נאום המבקר בכנסת

[תיקון התשנ"ד (מס' 5)]

4. במעמד הצהרת האמונים לפי סעיף 9 לחוק-יסוד: מבקר המדינה, רשאי המבקר, בתיאום עם יושב-ראש הכנסת, לשאת דברים לפני הכנסת.

(תיקון התשמ"ח)

5. (בוטל).

הועדה

[תיקונים: התשנ"ג, התשנ"ד (מס' 6)]

6. (א) המבקר יפעל מתוך קשר עם הועדה לעניני בקורת המדינה של הכנסת (בחוק זה - הועדה) וימסור לה דין-וחשבון על פעולותיו בכל עת שייראה לו או שיידרש על ידי הועדה.

(ב) מי שכיהן כשר, כסגן שר או כמנהל כללי או משנה למנהל כללי של משרד ממשרדי הממשלה לא יהיה יושב-ראש הועדה תוך שנתיים מיום סיום כהונתו כאמור.

(ג) חבר הועדה שכיהן באחת המשרות המפורטות בסעיף קטן (ב) או בתוספת לחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959, לא ישתתף בדיוני הועדה הנוגעים לתחום אחריותו בתקופה שבה כיהן כאמור.

איסור התעסקות

[תיקון התשנ"ה (מס' 2)]

7. (א) תוך תקופת כהונתו לא יהיה המבקר פעיל בחיים הפוליטיים ולא יהיה רשאי -

(1) להיות חבר בכנסת או במועצה של רשות מקומית או מועמד לחברות כזו;

(2) להיות חבר בהנהלה של חבר בני-אדם המנהל עסקים לשם השגת רווחים;

(3) לשמש בכל מישרה אחרת או לעסוק, במישרין או בעקיפין, בעסק או במקצוע;

(4) להשתתף, במישרין או בעקיפין, במפעל, במוסד, בקרן או בגוף אחר, שהם בעלי זכיון מאת הממשלה או נתמכים על ידיה או שהממשלה משתתפת בהנהלתם או שהועמדו לפיקוחה של הממשלה או לביקרתו של המבקר, וכן ליהנות, במישרין או בעקיפין, מהכנסותיהם;

(5) לקנות נכסי המדינה, בין מקרקעין ובין מטלטלין, לחכרם, לקבלם במתנה, להשתמש בהם או להחזיק בהם בכל דרך אחרת, לקבל מהממשלה קיבלות או זכיונות או הענקה אחרת, נוספת על שכרו, פרט לקרקע או להלוואה לשם התיישבות או לצרכי שיכון.

(ב) מי שהיה מבקר אסור לו, שלוש שנים מתום כהונתו, להיות חבר בהנהלה של חבר בני-אדם המנהל עסקים לשם השגת רווחים ושהוא גוף מבוקר לפי סעיף 9(3), (5), (6), (7), (8) ו-(9).

תום הכהונה

(תיקון התשמ"ח)

8. כהונת המבקר פוקעת -

(1) בתום תקופתה;

(2) בהתפטרותו או בפטירתו;

(3) בהעברתו מכהונתו.

העברת המבקר מכהונתו מחמת התנהגות שאינה הולמת את מעמדו

[תיקונים: התשמ"ח, התשס"ה (מס' 3)]

8א. (א) הכנסת לא תעביר את המבקר מכהונתו מחמת התנהגות שאינה הולמת את מעמדו, אלא עקב דרישה בכתב שהוגשה לועדת הכנסת בידי עשרים, לפחות, מחברי הכנסת, ולפי הצעת אותה ועדה.

(ב) ועדת הכנסת לא תציע להעביר את המבקר מכהונתו מחמת התנהגות שאינה הולמת את מעמדו, אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות להשמיע את דברו.

(ג) דיוני הכנסת לפי סעיף זה ייערכו בישיבה שנועדה לענין זה בלבד או בישיבות סמוכות זו לזו שנועדו כאמור; הדיון יתחיל לא יאוחר מעשרים ימים אחרי החלטת ועדת הכנסת; על מועד תחילתו יודיע יושב-ראש הכנסת לכל חברי הכנסת בכתב לפחות עשרה ימים מראש; חלה תחילת הדיון שלא בזמן

אחד הכנסים של הכנסת, יכנס יושב-ראש הכנסת את הכנסת לשם קיום הדיון.

העברה מכהונה מטעמי בריאות

[תיקון התשס"ה (מס' 3)]

8ב. הכנסת לא תקבל החלטה על העברת מבקר המדינה מכהונתו מטעמי בריאות אלא לפי הצעת ועדת הכנסת שהתקבלה ברוב של שני שלישים מחבריה על יסוד חוות דעת רפואית שניתנה על פי כללים שהחליטה הוועדה.

סמכות להשלמת דין וחשבון וחוות דעת

(תיקון התשע"ב)

8ג. מסר המבקר למבוקרים טיוטה של דין וחשבון או של חוות דעת והסתיימה כהונתו כאמור בסעיף 8(1), שלושה חודשים או יותר לאחר מסירת הטיוטה, יהיה מוסמך לסיים את הכנת הדין וחשבון או חוות הדעת ולהגישם בתוך שלושה חודשים מיום סיום כהונתו.

פרק שני: תחומי הביקורת

גוף מבוקר

[תיקונים: התשנ"ה (מס' 2), התשנ"ז, התשס"א, התשס"א]

9. ואלה הגופים (בחוק זה - גוף מבוקר), אשר יעמדו לביקרתו של המבקר:

(1) כל משרד ממשלתי;

(2) כל מפעל או מוסד של המדינה;

(3) כל אדם או גוף המחזיק, שלא לפי חוזה, ברכוש המדינה או המנהל אותו או המפקח עליו מטעם המדינה;

(4) כל רשות מקומית;

(5) כל חברה ממשלתית, כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975 (להלן - חוק החברות הממשלתיות) וכן כל מפעל, מוסד, קרן או גוף אחר, שהממשלה משתתפת בהנהלתם;

(6) כל אדם, מפעל, מוסד, קרן או גוף אחר, שיועמדו לביקורת על פי חוק, על פי החלטת הכנסת או על פי הסכם ביניהם ובין הממשלה;

(7) כל חברת בת ממשלתית, כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות וכן כל מפעל, מוסד, קרן או גוף אחר, שאחד הגופים המנויים בפיסקאות (2), (4), (5) ו-(6) משתתפים בהנהלתם, אולם הביקורת על גוף כזה לא תופעל, אלא אם הועדה או המבקר החליטו על כך ובמידה שהחליטו;

(8) כל מפעל, מוסד, קרן או גוף אחר הנתמכים, במישרין או בעקיפין, על ידי הממשלה או על ידי אחד הגופים המנויים בפיסקאות (2), (4), (5) ו-(6) בדרך הקצבה, ערבות וכיוצא באלה; אולם הביקורת על גוף כזה לא תופעל, אלא אם הועדה או המבקר החליטו על כך ובמידה שהחליטו.

(9) כל ארגון עובדים כולל, וכל מפעל, מוסד, קרן או גוף אחר שארגון עובדים כאמור משתתף בהנהלתם, ובלבד שהביקורת לא תופעל על פעילותם כאיגוד מקצועי; ואולם הביקורת על גוף כאמור לא תופעל אלא אם כן החליט על כך המבקר ובמידה שהחליט ובכפוף לאמנות בינלאומיות שמדינת ישראל צד להן; החליט המבקר להפעיל את הביקורת כאמור, יהיו למבקר כל הסמכויות שהוקנו לו לגבי גוף מבוקר אף לגבי פעילותו של ארגון עובדים כולל, מפעל, מוסד, קרן או גוף כאמור, כאיגוד מקצועי, ובלבד שהמבקר סבור כי הדבר דרוש לצורכי הביקורת על פעילות אחרת שלהם.לענין פסקה זו -

"פעילות כאיגוד מקצועי" - ייצוג עובדים לשם קידום, מימוש אוהגנת זכויותיהם כעובדים;

"ארגון עובדים כולל" - ארגון עובדים ארצי, הפועל כאיגודמקצועי ביותר מענף עבודה אחד.

(10) גוף שחדל, לאחר יום ב' באדר א' התשנ"ז (9 בפברואר 1997), להיות כלול ברשימת הגופים המנויים בפסקאות (1) עד (9), לגבי התקופה שבה נכלל ברשימת הגופים כאמור, כל עוד לא חלפו שלוש שנים מהיום שחדל להיכלל בה; לגבי גוף לפי פסקה זו יהיו למבקר, לפי הענין, כל הסמכויות שהוענקו לו לגבי גוף מבוקר.

היקף הביקורת

[תיקונים: התשל"ה, התשנ"ה (מס' 2)]

10. (א) במסגרת תפקידיו יבדוק המבקר במידת הצורך -

(1) (א) אם כל הוצאה הוצאה בתחום ההקצבה החוקית ולמטרה שנועדה לה;

(ב) אם ההכנסות נתקבלו לפי החוק ומותרות לפי החוק;

(ג) אם יש לכל הוצאה או הכנסה מסמך מספיק;

(ד) אם כל פעולה שבתחום-ביקרתו נעשתה בהתאם לחוק ובידי המוסמך לעשותה;

(ה) אם הנהלת החשבונות, עריכת המאזנים, ביקורת הקופה והמלאי ושיטת ניהול המסמכים הן יעילות;

(ו) אם אופן החזקת הכספים ושמירת הרכוש מניח את הדעת;

(ז) אם מצב הקופות ומלאי הרכוש מתאים לחשבונות;

(2) אם הגופים המבוקרים לפי סעיף 9(1), (2), (4) ו-(5) נהגו בחסכון וביעילות ובטוהר המידות; בדיקה זו תקיף גם גופים המבוקרים לפי סעיף 9(6), אם אין בחוק, בהחלטה, או בהסכם האמורים באותה פיסקה קביעה אחרת, ואת הגופים המבוקרים לפי סעיף 9(7), (8) ו-(9), אם הביקורת הופעלה לגביהם ובמידה שהופעלה;

(3) כל ענין אחר שיראה צורך בו.

(ב) לפי הצעת הממשלה או המבקר רשאית הועדה לקבוע מפעם לפעם לגבי גוף מבוקר או לגבי סעיף בתקציבו, דרכי-ביקורת מיוחדות או מוגבלות.

פרק שלישי: סדרי הביקורת

גוף מבוקר יגיש דו"ח, מאזן, תסקיר וידיעות

[תיקונים: התשמ"ח, התשנ"ה (מס' 2)]

11. (א) גוף מבוקר חייב להמציא במועד שיקבע המבקר, אולם לא יאוחר מארבעה חדשים לאחר תום שנת-הכספים שלו, דין-וחשבון על הכנסותיו והוצאותיו באותה שנה.

(ב) המבקר רשאי לדרוש מגוף מבוקר במועד שיקבע -

(1) מאזן זכויותיו והתחייבויותיו של הגוף המבוקר למועד תום השנה;

(2) תסקיר המפרט ומתאר תיאור עניני את הפעולות המשקיות והמינהליות, שהגוף ביצע באותה שנה.

(ג) לדין-וחשבון ולמאזן יצורף כל מסמך, שהמבקר ידרוש לשם אימות.

(ד) המבקר רשאי לדרוש את הדין-וחשבון ואת המאזן מכל מפעל, מוסד, קרן או גוף אחר, שהם גופים מבוקרים לפי סעיף 9(7), (8) או (9), גם אם לא הופעלה עליהם הביקורת לגבי השנה שאליה מתייחס הדין-וחשבון או המאזן.

שר האוצר יגיש דין וחשבון כולל ומאזן של המדינה

12. שר האוצר חייב להמציא במועד שיקבע המבקר, אולם לא יאוחר משישה חדשים לאחר תום שנת הכספים של המדינה, דין-וחשבון כולל על ההכנסות וההוצאות של המדינה באותה שנה, בצירוף כל מסמך שידרוש המבקר לאימות הדין-וחשבון; כן חייב שר האוצר להמציא במועד שיקבע המבקר, אולם לא יאוחר מתשעה חדשים לאחר תום שנת הכספים של המדינה, מאזן זכויותיה והתחייבויותיה של המדינה למועד תום שנת הכספים בצירוף כל מסמך שידרוש המבקר לאימות המאזן.

הביקורת על האיגודים

(תיקון התשל"ה)

13. נוסף על ההוראות שבחוק זה או בכל חוק אחר יחולו הוראות סעיף זה על גופים המבוקרים לפי סעיף 9(5), (7) ו–(8) (בסעיף זה - האיגודים):

(1) המבקר רשאי, לאחר התייעצות עם שר האוצר, לקבוע קווים מנחים לאיגודים בדבר מערכת החשבונות ובדבר עריכת המאזן על–ידי האיגודים;

(2) המבקר רשאי לקבוע לגבי רואה החשבון, העוסק בראיית חשבונותיו של איגוד, קווים מנחים בדבר ההיקף והאופן של בדיקותיו ושל הדין–וחשבון שלו בקשר לאותו איגוד ובדבר הנסיבות שבהן ידווח רואה החשבון למבקר במישרין;

(3) המבקר רשאי לדרוש מכל איגוד שיערוך תכנית פעולות שנתית, מבוססת על המצב הפיננסי–המשקי במשך השנה השוטפת, וכוללת תחזית לפעולות הפיננסיות והמשקיות של האיגוד להבא, ושימציא אותה תכנית למבקר במועד שיקבע המבקר; כן רשאי המבקר לקבוע קווים מנחים לעריכת התכנית השנתית הנדרשת.

דרכי-הטיפול בתוצאות הביקורת

[תיקונים: התשל"ב, התשנ"ה (מס' 4), (מס' 6), התשנ"ו, התשס"א, התשס"ח, התשס"ח (מס' 5)]

14. (א) העלתה הביקורת ליקויים שלא הוסברו או פגיעות בחוק, בעקרונות החסכון והיעילות או בטוהר המידות, ימסור המבקר לגוף המבוקר את ממצאי הביקורת ואת דרישותיו לתיקון הליקויים, ואם ראה צורך בכך יביא את הענין לידיעת השר הנוגע בדבר ולידיעת ראש הממשלה.

(ב) (1) העלתה הביקורת ליקויים או פגיעות הנראים למבקר ראויים לדיון הוועדה קודם המצאת הדין וחשבון על פי סעיפים 15 ו-20 - בשל זיקתם לבעיה עקרונית, או לשם שמירה על טוהר המידות או מסיבה אחרת - ימציא המבקר לוועדה דין-וחשבון נפרד אשר יונח על שולחן הכנסת ויפורסם; ואם עשה כן - רשאית הוועדה, מיזמתה היא או על פי הצעת המבקר, להחליט על מינוי ועדת חקירה; החליטה הוועדה כאמור, ימנה נשיא בית המשפט העליון ועדת חקירה שתחקור בענין; על ועדת החקירה יחולו הוראות חוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968, בשינויים המחוייבים;

(2) על אף האמור בפסקה (1), המציא המבקר לוועדה דין וחשבון נפרד כאמור באותה פסקה, בימי פגרת הכנסת, יפורסם הדין וחשבון האמור במועד שיקבע המבקר, מוקדם ככל האפשר, ויונח על שולחן הכנסת לא יאוחר מתום השבוע הראשון של הכנס הקרוב של הכנסת.

(ב1) הוועדה רשאית, בנסיבות מיוחדות ובהסכמת המבקר, להחליט על מינוי ועדת חקירה גם בנושא הכלול בדין וחשבון על פי סעיפים 15 ו-20 ויחולו עליה הוראות סעיף קטן (ב), סיפה. ואולם לא תחליט הוועדה כאמור, אלא ברוב של שני שלישים מחבריה, לפחות, בישיבה שנועדה לענין זה בלבד; הזימון לישיבה הראשונה יהיה בהודעה של לפחות עשרה ימים מראש.

(ג) העלתה הביקורת חשש למעשה פלילי, יביא המבקר את הענין לידיעת היועץ המשפטי לממשלה ורשאי הוא לעשות כן אם העלתה הביקורת חשש שנעברה עבירה משמעתית על פי כל דין. היועץ המשפטי לממשלה יודיע למבקר ולועדה, תוך ששה חודשים מיום שהועבר אליו הענין, על דרך טיפולו בנושא.

פרק רביעי: דו"חות וחוות-דעת של המבקר

דו"ח המבקר על משרדי הממשלה ומוסדות המדינה

[תיקונים: התשנ"ב, התשנ"ד (מס' 3), (מס' 4), התשס"א, התשס"ח (מס' 2)]

15. (א) לא יאוחר מיום 15 בפברואר בכל שנה ימציא המבקר לראש הממשלה וליושב ראש הועדה לעניני ביקורת המדינה של הכנסת לעיון דין וחשבון על תוצאות הביקורת של הגופים המבוקרים לפי סעיף 9(1) ו-(2), שנערכה במהלך שנת הכספים שחלפה. המבקר רשאי להמציא את הדין וחשבון בחלקים, ובלבד שעד למועד האמור יומצא הדין וחשבון במלואו.

(ב) בדין-וחשבון לפי סעיף קטן (א) יסכם המבקר את פעולותיו בשטח הביקורת, וכן -

(1) יפרט כל פגיעה בטוהר המידות;

(2) יפרט כל ליקוי ופגיעה בחוק או בעקרונות החסכון והיעילות הראויים, לדעת המבקר, להיכלל בדין-וחשבון;

(3) יביא המלצותיו לתיקון הליקויים ולמניעתם;

(4) יציין שיפור או פעולות בולטות לטובה, הראויים לדעת המבקר להיכלל בדין וחשבון.

הערות ראש הממשלה והנחה על שולחן הכנסת

[תיקונים: התשנ"ה (מס' 3), התשס"א, התשס"ח, התשס"ח (מס' 5)]

16. (א) (1) ראש הממשלה ימסור למבקר, בתוך עשרה שבועות מהיום שבו קיבל לידיו את הדין וחשבון, במלואו או חלק ממנו, את כל אלה:

(א) הערותיו לדין וחשבון, לגבי כל ליקוי או פגיעה שפורטו בו;

(ב) תגובות הגופים המבוקרים לדין וחשבון, כפי שהועברו אליו כאמור בסעיף קטן (א1);

(ג) דיווח על תיקון ליקויים ופגיעות שפורטו בדינים וחשבונות קודמים, לרבות פרטים כאמור בסעיף 21ב(א) ו-(ב) וכן דיווח על החלטות שקיבלה הממשלה בעקבות הדינים והחשבונות וביצוע החלטות אלה.

(2) בתום התקופה כאמור בפסקה (1), יונחו הדין וחשבון, וכן התגובות וההערות על שולחן הכנסת ואולם היה המועד האמור בימי פגרת הכנסת, יונח הדוח על שולחן הכנסת לא יאוחר מתום השבוע הראשון של הכנס הקרוב של הכנסת.

(א1) גוף מבוקר שעניינו נדון בדין וחשבון יעביר את תגובתו לראש הממשלה לגבי כל ליקוי או פגיעה שפורטו בדין וחשבון הנוגעים לו, בתוך מועד שיקבע ראש הממשלה.

(ב) המבקר, ביוזמתו או לפי הצעת הוועדה, רשאי לקבוע, בהתייעצות עם הוועדה, כי בשנה מסוימת תהא התקופה הנקובה בסעיף קטן (א) קצרה בלא יותר מארבעה עשר ימים או ארוכה באותה מידה; החלטה כאמור תתקבל ותימסר לוועדה ולראש הממשלה לא יאוחר מהיום שבו מוגש הדין וחשבון, במלואו או חלק ממנו, כאמור בסעיף 15(א).

שמירה על בטחון המדינה ויחסי-חוץ שלה

[תיקונים: התשכ"ד, התשל"א, התשל"ח, התשנ"ה (מס' 3), התשס"א, התשס"ה, התשס"ח (מס' 3)]

17. (א) ועדת משנה של הוועדה (להלן - ועדת המשנה) רשאית להחליט, בהתייעצות עם המבקר, כי דין וחשבון או חוות דעת של המבקר, או חלקים מהם, לא יונחו על שולחן הכנסת ולא יפורסמו, אם הדבר נראה לה דרוש לשם שמירה על בטחון המדינה או כדי למנוע פגיעה ביחסי חוץ או בקשרי מסחר בין-לאומיים שלה; הוראות סעיף 5 לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994, יחולו לגבי ועדת המשנה.

(א1) העתק של דין וחשבון או חוות דעת של המבקר או חלקים מהם, שלגביהם קיבלה ועדת המשנה החלטה כאמור בסעיף קטן (א), יומצא על ידי המבקר לעיונו של יושב ראש ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, והוא יהיה רשאי, בהסכמת יושב ראש הוועדה, להביאם לידיעת ועדת משנה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת שהענין הנדון בהם מצוי בתחום סמכותה; אין בהוראה זו כדי לגרוע מסמכויותיה של הוועדה לפי חוק זה.

(ב) (בוטל).

(ג) בשים לב לצורך לשמור על ביטחון המדינה, רשאי המבקר, לאחר שהממשלה הביאה לפניו נימוקים סבירים להנחת דעתו, להחליט כי דין וחשבון או חוות דעת של המבקר או חלקים מהם, לא יונחו על שולחן הכנסת ולא יפורסמו; דין וחשבון, חוות דעת של המבקר או חלקים מהם, שלגביהם קיבל המבקר החלטה לפי סעיף זה, יומצאו ליושב ראש הוועדה ויובאו לידיעת יושב ראש ועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

(ד) הערות ראש הממשלה ותגובות הגופים המבוקרים לגבי דין וחשבון של המבקר או חלקים ממנו, שלגביהם הוחלט כאמור בסעיפים קטנים (א) או (ג), לא יונחו על שולחן הכנסת ולא יפורסמו.

סדרי הדיון בוועדה ובכנסת

[תיקונים: התשל"ח, התשמ"ד, התשנ"ד (מס' 7), התשס"א, התשס"ה, התשס"ח (מס' 3)]

18. (א) הונח הדין וחשבון על שולחן הכנסת, או פורסמו דין וחשבון או חוות דעת, תדון בהם הוועדה ותגיש לכנסת את סיכומיה והצעותיה לאישור, והיא רשאית להגישם פרקים פרקים.

(א1) דין וחשבון, חוות דעת של המבקר או חלקים מהם שלגביהם קיבלה ועדת המשנה החלטה כאמור בסעיף 17(א) יידונו על ידי ועדת המשנה.

(א2) דין וחשבון, חוות דעת של המבקר או חלקים מהם, שלגביהם קיבל המבקר החלטה כאמור בסעיף 17(ג), יידונו על ידי ועדה משותפת של יושב ראש הוועדה ויושב ראש ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, ואשר בראשה יושב ראש הוועדה (בסעיף זה - הוועדה המשותפת); בדיון כאמור, יהיו לוועדה המשותפת הסמכויות הנתונות לוועדה על פי כל דין; ישיבותיה של הוועדה המשותפת יהיו חסויות.

(ב) לא הגישה הועדה את סיכומיה והצעותיה לדין חשבון שהוגש לפי הוראות סעיף 15(א), תדון הכנסת בדין וחשבון עם הנחת הדין וחשבון שלאחריו, על שולחן הכנסת.

(ג) סיכומיה והצעותיה של הוועדה לגבי אותם חלקים מן הדין וחשבון שלא הונחו על שולחן הכנסת כאמור בסעיף 17(א), וכן סיכומים והצעות של הוועדה המשותפת, לא יונחו גם הם על שולחן הכנסת ויראום כאילו אישרה אותם הכנסת; סיכומים והצעות כאמור בסעיף קטן זה יומצאו לראש הממשלה.

התייצבות לפני הוועדה

(תיקונים: התשנ"א, התשס"א)

18א. (א) לצורך הכנת סיכומיה והצעותיה של הוועדה לפי סעיף 18, רשאי יושב-ראש הוועדה להזמין כל אדם שנשא משרה או מילא תפקיד בגוף מבוקר בתקופה שהדין וחשבון של המבקר דן בה, להתייצב לפני הוועדה כדי להגיב על האמור בדין וחשבון לגבי עניינים שאותו אדם היה קשור אליהם; כן רשאי הוא להזמין אדם הנושא משרה או ממלא תפקיד כאמור אותה שעה, או שנשא משרה או מילא תפקיד כאמור לפני כן, כדי להגיב על האמור בדין וחשבון; יושב-ראש הוועדה חייב להזמין אדם כאמור אם באה דרישה לכך מאת הוועדה או מאת שלושה מחבריה לפחות; בסעיף קטן זה, "נשא משרה או מילא תפקיד", בגוף מבוקר - לרבות בהפעלת סמכות לגביו על פי חוק, או בהיותו חבר הנהלה או עובד בו.

(ב) מי שהוזמן לפי סעיף קטן (א) ולא התייצב, רשאית הוועדה, ברוב חבריה, לדרוש ממנו להתייצב לפניה כאמור; הדרישה תהיה בכתב חתום ביד יושב-ראש הוועדה, ויצורף לה העתק מהדין וחשבון של המבקר או מהחלק שאליו מכוונת הדרישה; הדרישה תומצא לפחות עשרה ימים לפני המועד שנקבע להתייצבות.

(ג) מי שהוזמן או נדרש להתייצב לפני הוועדה יגיש לה, לפחות יומיים לפני המועד שנקבע להתייצבותו, תמצית בכתב מתגובתו, בצירוף העתקים של המסמכים שבדעתו להגיש לוועדה.

(ד) מי שקיבל דרישה להתייצב כאמור בסעיף קטן (ב) ולא עשה כן, ולא הראה טעם צודק לכך, דינו - קנס.

(ה) לא יידרש להתייצב לפי סעיף זה -

(1) נשיא המדינה או יושב ראש הכנסת;

(2) בענין של שפיטה - נושא משרה שיפוטית.

דין וחשבון של המבקר על מאזן המדינה

[תיקונים: התשל"ח, התשנ"ב, התשנ"ד (מס' 3)]

19. את הדין-וחשבון על מאזן זכויותיה והתחייבויותיה של המדינה ימציא המבקר לשר האוצר לעיון לא יאוחר מסוף חודש מרס שלאחר המצאת המאזן על-ידי שר האוצר לפי סעיף 12, ויניח אותו על שולחן הכנסת בעת ובעונה אחת עם הדין-וחשבון לפי סעיף 15.

דו"ח המבקר על גופים מבוקרים אחרים

[תיקונים: התשל"ה, התשמ"ד (מס' 2), התשנ"ה (מס' 2), התשס"א, התשס"ח, התשס"ח (מס' 5)]

20. (א) עם סיום הביקורת של הגופים המבוקרים לפי סעיף 9(3), (4), (5), (6), (7), (8) ו-(9) (בסעיף זה - גופים מבוקרים אחרים), יכין המבקר דין-וחשבון על תוצאות ביקורתו. בדין וחשבון כאמור יכלול המבקר סיכום, פירוט והמלצות כאמור בסעיף 15ב.

(ב) המבקר ימציא כל דין-וחשבון על ביקורת הגופים המבוקרים לפי סעיף 9(4) לראש הרשות המקומית המבוקרת בצירוף העתקים בשביל כל חברי הרשות המקומית; העתק מכל דין-וחשבון כזה ימציא המבקר לוועדה, לראש הממשלה ולשר הפנים.

(ג) את הדין-וחשבון על ביקורת הגופים המבוקרים לפי סעיף 9(3), (5), (6), (7), (8) ו-(9) ימציא המבקר לוועדה; העתק מכל דין-וחשבון כזה ימציא

המבקר לראש הממשלה, לשר הנוגע לענין ולגוף המבוקר ואולם העתק מדין וחשבון כזה על גוף המבוקר לפי סעיף 9(9) ימציא המבקר לגוף המבוקר בלבד.

(ד) ראש הגוף המבוקר כהגדרתו בסעיף 21א, בגופים מבוקרים אחרים, ימסור למבקר בתוך עשרה שבועות מהיום שבו קיבל לידיו את הדין וחשבון, במלואו או חלק ממנו, את הערותיו לדין וחשבון לגבי כל ליקוי או פגיעה שפורטו בו.

(ה) הוראות סעיף 16(ב) יחולו, בשינויים המחויבים, לעניין המועדים להגשת ההערות לפי סעיף זה.

(ו) בתום התקופה כאמור בסעיף קטן (ד), יונחו הדין וחשבון, וכן ההערות על שולחן הכנסת ויחולו לעניין זה הוראות סעיף 16(א)(2) סיפה.

(ז)[2] ראש הממשלה יקבע, באישור הוועדה, הוראות לעניין הבנת ההערות לפי סעיף זה, לרבות לעניין מתכונת כתיבתן, אופן ריכוזן ועריכתן.

חוות דעת

[תיקונים: התשס"א, התשס"ח (מס' 5)]

21. (א) המבקר חייב בהכנת חוות-דעת בכל ענין שבתחום תפקידיו, אם יתבקש לכך מאת הכנסת, מאת הוועדה או מאת הממשלה. חוות דעת כאמור תונח על שולחן הכנסת ותפורסם במועד שיקבע המבקר.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), הכין המבקר חוות דעת כאמור באותו סעיף קטן, בימי פגרת הכנסת, תפורסם חוות הדעת האמורה במועד שיקבע המבקר, מוקדם ככל האפשר, ותונח על שולחן הכנסת לא יאוחר מתום השבוע הראשון של הכנס הקרוב של הכנסת.

דיון בתיקון הליקויים

(תיקונים: התשס"א, התשס"ח)

21א. (א) בסעיף זה, "ראש הגוף המבוקר" - כל אחד מאלה:

(1) בגוף מבוקר לפי סעיף 9(1) או (2) - השר האחראי על אותו גוף;

(2) בגוף מבוקר לפי סעיף 9(4) - ראש הרשות המקומית;

(3) בגוף מבוקר אחר - הדירקטוריון או גוף מקביל לו בגוף המבוקר.

(ב) בכל גוף מבוקר ימנה ראש הגוף המבוקר צוות לתיקון ליקויים, שבראשו יעמוד המנהל הכללי באותו גוף ובאין מנהל כללי - בעל התפקיד המקביל לו באותו גוף (להלן - הצוות).

(ג) העלתה הביקורת ליקויים בפעולתו של גוף מבוקר, ידון הצוות בדרכים לתיקון הליקויים בתוך שישים ימים מהמועד הקובע כהגדרתו בסעיף 28(א)(1), יקבל החלטות בדבר תיקונם, וידווח על דיוניו, ועל החלטותיו לראש הגוף המבוקר בתוך 15 ימים מיום קבלת ההחלטות.

(ד) הצוות רשאי, באישור ראש הגוף המבוקר, לדחות את תיקונו של ליקוי מסוים.

דיווח על תיקון הליקויים

(תיקונים: התשס"א, התשס"ח)

21ב. (א) ראש הגוף המבוקר כאמור בסעיף 21א(א) ידווח למבקר על ההחלטות שהתקבלו לפי סעיף 21א(ג) ו-(ד), בתוך שלושים ימים מיום שדווחו לו, ואם הגוף מבוקר לפי סעיף 9(1) או (2) - ידווח ראש הגוף המבוקר כאמור גם לראש הממשלה; ראש הגוף המבוקר ידווח, בין השאר, על הדרכים לתיקון הליקויים והמועד לתיקונם, וכן על הליקויים שהוחלט לדחות את תיקונם והנימוקים לכך.

(ב) ראש הממשלה ידווח למבקר, בתוך שמונה חודשים ממועד המצאת דין וחשבון לידיו, שנקבע בו כי נמצאו ליקויים בפעולתו של גוף המבוקר לפי סעיף 9(1) או (2), על תוצאות טיפולו בליקויים אלה.

(ג) המבקר רשאי, בכל עת, לדרוש דיווחים נוספים, על אלה המנויים בסעיף זה.

(ד) המבקר רשאי, באישור הוועדה, לקבוע מתכונת לדיווח על תיקון ליקויים, לרבות הפרטים שייכללו בו.

אי–ביצוע פעולות לתיקון ליקויים

(תיקון התשע"א)

21ג. לא קיים עובד גוף מבוקר את שהוטל עליו מכוח סעיף 21א או 21ב, בלא הצדק סביר, יהווה הדבר עבירת משמעת לפי הדין המשמעתי החל באותו גוף מבוקר.

פרק חמישי: משרד מבקר המדינה

עובדי משרד המבקר

(תיקון התשנ"ו)

22. (א) עובדי משרד המבקר דינם כדין שאר עובדי המדינה, אולם בקבלת הוראות ולגבי פיטורים יהיו נתונים למרותו של המבקר בלבד.

(ב) (1) על עובדי המשרד העוסקים בביקורת יחולו האיסורים החלים על המבקר לפי סעיף 7(א), ואולם רשאי המבקר לפי בקשת עובד כאמור, להתיר לו לעשות דבר מהדברים המנויים בסעיף 7(א)(2), (3) ו-(4) (להלן - הפעילות), אם לדעתו אין בפעילות כדי לפגוע בביקורת או ליצור ניגוד עניינים; אין בהיתר כאמור כדי לפטור את העובד מעמידה בדרישות כל דין או נוהג, המסדירים את הפעילות.

(2) עובד כאמור בפסקה (1) שפרש מעבודתו, לא יועסק בגוף מבוקר במשך שנתיים מיום שפרש, אלא באישור המבקר.

(ג) המבקר רשאי להסתייע בביצוע תפקידיו באנשים שאינם עובדי משרדו במידה שיראה צורך בכך.

ממונה בטחון

[תיקונים: התשנ"ח, התשס"ה (מס' 2)]

22א. (א) המבקר ימנה ממונה בטחון, שיהיה אחראי על ארגון פעולות אבטחה כמשמעותן בחוק להסדרת הבטחון בגופים ציבוריים, התשנ"ח-1998 (בסעיף זה - החוק), במשרד המבקר, ועל הפיקוח על פעולות אלה.

(ב) לא יתמנה אדם כממונה בטחון לפי סעיף קטן (א) אלא אם כן התמלאו בו התנאים הקבועים בסעיף 4(ב) לחוק, והוא עמד בתנאי ההכשרה הקבועים בסעיף 5 לחוק.

(ג) לממונה בטחון יהיו הסמכויות האמורות בסעיף 3 לחוק והוראות סעיף 13 לחוק יחולו על מי שממונה בטחון הטיל עליו לשמש כמאבטח במשרד המבקר.

(ד) הוראות סעיף 14 לחוק יחולו על ממונה בטחון ומאבטח במשרד המבקר, ואולם תעודת המינוי תוצא בידי המבקר או מי שהוא הסמיך לכך.

---

[2]. תקנות ראשונות לפי סעיף קטן 20(ז) יובאו לאישור הוועדה לביקורת המדינה של הכנסת בתוך 6 חודשים מיום 4.12.2007.

(ה) המבקר יקבע נוהלי בקרה ופיקוח על הפעלת סמכויות בידי ממונה בטחון ומאבטח שמונו על פי סעיף זה.

חובת הסודיות

23. עובדי משרד המבקר וכל אדם אחר שבעזרתו מבצע המבקר את תפקידיו חייבים לשמור בסוד כל ידיעה שהגיעה אליהם לרגל עבודתם ולהתחייב על כך בכתב עם התחלת העבודה.

תקציב המשרד

24. תקציב משרד המבקר ייקבע על-ידי ועדת הכספים של הכנסת על פי הצעת המבקר, ויפורסם ביחד עם תקציב המדינה. ועדת הכספים רשאית, על פי הצעת המבקר, לאשר שינויים בתקציב משרדו.

דו"ח כספי לוועדה

25. אחרי תום שנת הכספים יגיש המבקר את הדין-וחשבון הכספי של משרדו לאישור הוועדה.

פרק שישי: הוראות שונות

סמכויות של ועדת חקירה

(תיקון התשל"א)

26. המבקר וכן מי שנתמנה על ידיו לכך באישור הוועדה יהיו להם כל הסמכויות האמורות בסעיפים 8 עד 11 ו-27(ב) ו-(ד) לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968, בשינויים המחוייבים.

(תיקון התשל"א)

27. (בוטל).

עונשין

[תיקונים: התשס"א, התשס"ח, התשס"ח (מס' 5)]

28. (א) ואלה דינם מאסר שנה אחת או קנס כאמור בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977:

(1) המפרסם דוח שעל המבקר להגיש בהתאם להוראות סעיפים 15 או 20, או בהתאם להוראות כל חוק אחר או חוות דעת שהכין המבקר לפי הוראות סעיף 21, או המפרסם חלק מדוח או חוות דעת כאמור, או מתוכנם, לפני המועד הקובע; בפסקה זו, "המועד הקובע" -

(א) לענין דוח שיש להגישו בהתאם להוראות סעיף 15 או 20 -

מועד ההנחה על שולחן הכנסת כאמור בסעיף 16 או 20, לפי הענין;

(ב) לעניין חוות דעת שיש להכינה לפי הוראות סעיף 21 - המועד להנחתה על שולחן הכנסת או לפרסומה שקבע המבקר לפי סעיף 21(ב), לפי המוקדם;

(ב1) לעניין דוח נפרד לפי סעיף 14(ב) - מועד ההנחה על שולחן הכנסת או מועד הפרסום לפי סעיף 14(ב)(2), לפי המוקדם;

(ג) לענין דוח שיש להגישו בהתאם להוראות כל דין אחר -

המועד להגשת הדוח, ואם נקבע מועד לפרסומו - המועד לפרסומו;

(2) המפרסם דו"ח או חוות-דעת או חלק מהם או מתכנם בניגוד להוראות סעיף 17;

(3) המפרסם ללא נטילת רשות מטעם המבקר ממצאי ביקורת של המבקר.

(ב) אין בהוראות סעיף זה כדי לפטור אדם מאחריות פלילית על פי כל דין אחר.

ממלא מקום המבקר

(תיקון התשמ"ח)

29. נבצר מהמבקר, דרך ארעי, למלא תפקידיו, תמנה הועדה ממלא מקום למבקר לתקופה שלא תעלה על שלושה חדשים; הועדה רשאית להאריך את המינוי לתקופות נוספות, ובלבד שסך כל תקופות כהונתו של ממלא מקום המבקר לא יעלה על ששה חדשים; נבצר מהמבקר למלא תפקידיו במשך תקופה של ששה חדשים רצופים, יראו אותו כאילו התפטר.

חומר שאינו ראיה

(תיקון התשל"א)

30. (א) דו"חות, חוות-דעת או כל מסמך אחר שהוציא או הכין המבקר במילוי תפקידיו לא ישמשו ראיה בכל הליך משפטי או משמעתי.

(ב) הודעה שנתקבלה אגב מילוי תפקידיו של המבקר לא תשמש ראיה בהליך משפטי או משמעתי, חוץ ממשפט פלילי בשל מסירת עדות בשבועה או בהן-צדק, שהושגה מכוח הסמכויות האמורות בסעיף 26.

(תיקון התשל"א)

פרק שביעי: בירור תלונות הציבור

(תיקון התשמ"ח)

31. (בוטל).

היחידה לבירור תלונות

(תיקונים: התשל"א, התשל"ה, התשס"א)

32. (א) נציב תלונות הציבור ימלא את תפקידו באמצעות יחידה מיוחדת במשרד מבקר המדינה, שתיקרא "נציבות תלונות הציבור"; מנהל הנציבות יתמנה על ידי הועדה לפי הצעת נציב תלונות הציבור ויהיה אחראי לפניו במישרין. על מינוי מנהל הנציגות לא תחול חובת המיכרז לפי סעיף 19 לחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959.

(ב) משנתפנתה משרתו של מנהל הנציבות, או משנבצר ממנו למלא תפקידו מסיבה כלשהי, רשאי נציב תלונות הציבור להטיל את מילוי התפקיד על אדם אחר לתקופה שלא תעלה על שלושה חדשים.

תלונה של מי

(תיקון התשל"א)

33. כל אדם רשאי להגיש תלונה אל נציב תלונות הציבור.

דרך הגשת התלונה

(תיקון התשל"א)

34. תלונה שהוגשה בכתב ותלונה שהוגשה בעל-פה ונרשמה מפי המתלונן תיחתם בידי המתלונן ויצויינו בה שם המתלונן ומענו.

תלונה של אסיר

(תיקון התשל"א)

35. תלונה של אסיר כמשמעותו בפקודת בתי הסוהר, 1946, תוגש במעטפה סגורה, ונציב בתי הסוהר, או מי שהוא הסמיך לכך, יעבירנה - בלי שיפתחנה - אל נציב תלונות הציבור.

תלונה על מי

(תיקונים: התשל"א, התשל"ד)

36. תלונה ניתנת להגשה על אחד מאלה:

(1) גוף מבוקר כמשמעותו בפיסקאות (1) עד (6) לסעיף 9;

(2) אחד הגופים האמורים בפיסקאות (7) ו-(8) לסעיף 9, במידה שהועדה או נציב תלונות הציבור החליטו שפרק זה יחול לגביו והודעה על כך נתפרסמה ברשומות;

(3) עובד, נושא משרה או ממלא תפקיד בגוף כאמור בפיסקאות (1) ו-(2) לסעיף זה.

תלונה על מה

(תיקונים: התשל"א, התשס"ז)

37. נושא לתלונה יכול שיהיה -

(1) מעשה הפוגע במישרין במתלונן עצמו, או המונע ממנו במישרין טובת הנאה או מעשה הפוגע במישרין באדם אחר או המונע ממנו במישרין טובת הנאה והמתלונן קיבל, להנחת דעתו של נציב תלונות הציבור, את הסכמתו של אותו אדם להגיש תלונה בענינו, או

(2) כשהמתלונן הוא חבר הכנסת - אף מעשה הפוגע במישרין בזולת או המונע ממנו במישרין טובת הנאה, והמעשה הוא בניגוד לחוק או ללא סמכות חוקית או בניגוד למינהל תקין, או שיש בו משום נוקשות יתירה או אי-צדק בולט; לענין זה "מעשה" - לרבות מחדל ופיגור בעשיה.

תלונות שאין לברר אותן

[תיקונים: התשל"א, התש"ם, התשנ"ה (מס' 5), התשס"א, התשס"ז, התשס"ח (מס' 4)]

38. בתלונות אלה לא יהיה בירור:

(1) תלונות על נשיא המדינה;

(2) תלונות על הכנסת, על ועדה מוועדות הכנסת או על חבר הכנסת בשל מעשה שעשה במילוי תפקידו כחבר הכנסת או למען מילוי תפקידו זה;

(3) תלונה על הממשלה, על ועדת שרים או על שר בפעולתו כחבר הממשלה, למעט פעולתו כממונה על משרד או על תחום פעולה;

(3א) תלונה על נגיד בנק ישראל, למעט על פעולתו כממונה על הבנק;

(4) תלונה על פעולה שיפוטית או מעין שיפוטית;

(5) תלונה בענין התלוי ועומד בבית משפט או בבית דין או שבית משפט או בית דין הכריע בו לגופו;

(6) תלונה של המשרת בשירות סדיר לפי חוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986, או המשרת שירות מילואים לפי חוק שירות המילואים, התשס"ח-2008, הנוגעת לסדרי השירות, לתנאי השירות או למשמעת;

(7) תלונה של שוטר או של סוהר הנוגעת לסדרי השירות ולתנאי השירות או למשמעת במשטרת ישראל או בשירות בתי הסוהר;

(8) תלונה של עובד המדינה או של עובד בגוף כאמור בסעיף 36, בענין הנוגע לשירותו כעובד, אולם יהיה בירור על מעשה החורג מהוראת חוק, תקנות, תקנון שירות המדינה, הסכם קיבוצי, או מהסדרים כלליים שנקבעו מטעם נציב שירות המדינה, ולגבי גוף כאמור בסעיף 36 - מהסדרים כלליים דומים.

(9) תלונה של אדם בענינם של המנויים בפסקאות (6), (7) ו–(8), הנוגעת לאמור באותן פסקאות, לפי הענין.

תלונות שבירורן מצריך סיבה מיוחדת

(תיקון התשל"א)

39. ואלה תלונות שלא יהיה בהן בירור, אלא אם מצא נציב תלונות הציבור שיש סיבה מיוחדת המצדיקה את בירורן:

(1) תלונה בענין שניתנה בו החלטה שעליה אפשר, או היה אפשר, להגיש על פי דין השגה, ערר או ערעור, והוא אינו מסוג הענינים שסעיף 38(5) דן בהם;

(2) תלונה שהוגשה לאחר שעברה שנה מיום המעשה שעליו נסבה התלונה או מהיום שהמעשה נודע למתלונן, לפי המאוחר יותר.

פתיחת הבירור

(תיקונים: התשל"א, התשס"א)

40. (א) משהוגשה תלונה, יפתח נציב תלונות הציבור בבירורה, זולת אם ראה שאינה ממלאה אחרי סעיף 34, או שאינה בגדר סעיפים 36 או 37, או שאין לברר אותה מאחת הסיבות המנויות בסעיפים 38 ו-39, או שהיא קנטרנית או טרדנית או אם סבר שהוא אינו הגוף המתאים לבירור הענין.

(ב) במקרים האמורים בסעיף קטן (א) יודיע נציב תלונות הציבור למתלונן בכתב, שלא יברר את התלונה, ויציין את הנימוקים לכך.

דרכי הבירור

(תיקונים: התשל"א, התשס"ז)

41. (א) נציב תלונות הציבור רשאי לברר את התלונה בכל דרך שיראה, ואינו קשור להוראות שבסדר דין או בדיני ראיות.

(ב) נציב תלונות הציבור יביא את התלונה לידיעת מי שהתלונה עליו, ואם היה עובד כאמור בסעיף 36(3) - גם לידיעת הממונה עליו (להלן - הממונה), ויתן להם הזדמנות נאותה להשיב עליה; נציב תלונות הציבור רשאי לדרוש ממי שהתלונה עליו להשיב על התלונה תוך התקופה שיקבע בדרישתו.

(ג) נציב תלונות הציבור רשאי לשמוע את המתלונן, את מי שהמתלונן פנה בעניינו כאמור בסעיף 37(1), את מי שהתלונה עליו וכל אדם אחר אם ראה תועלת בדבר.

(ד) לצורך הבירור רשאי נציב תלונות הציבור לדרוש מכל אדם או גוף לתת לו, תוך תקופה שיקבע בדרישה ובאופן שיקבע, כל ידיעה ומסמך העשויים, לדעת נציב תלונות הציבור, לעזור בבירור התלונה; מי שנדרש למסור ידיעה או מסמך כאמור יהיה חייב למלא אחר הדרישה; אין באמור בסעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראות סעיפים 25ב עד 15ו לפקודת העדות.

הפסקת הבירור

(תיקון התשל"א)

42. נציב תלונות הציבור רשאי להפסיק את בירור התלונה, אם נוכח שנתקיימה אחת העילות המצדיקות שלא לפתוח בבירורה, או שענין התלונה בא על תיקונו או שהמתלונן ביטל את תלונתו; במקרה זה יודיע בכתב למתלונן, למי שהתלונה עליו ולממונה, שהפסיק את הבירור, ויציין את הנימוקים לכך.

תוצאות הבירור

(תיקונים: התשל"א, התשל"ה, התשס"א)

43. (א) מצא נציב תלונות הציבור שהתלונה היתה מוצדקת, יודיע על כך למתלונן, למי שהתלונה עליו, ואם ראה לעשות כן - גם לממונה, ויציין את נימוקיו; נציב תלונות הציבור רשאי לפרש בתשובתו את תמצית ממצאיו ורשאי הוא להצביע בפני מי שהתלונה עליו ובפני הממונה על הצורך בתיקון ליקוי שהעלה הבירור ועל הדרך והמועד לתיקונו.

(ב) מי שהתלונה עליו או הממונה יודיע לנציב תלונות הציבור, תוך המועד האמור בסעיף קטן (א), על הצעדים שננקטו; לא עשה כן, או שההודעה אינה מניחה את דעתו של נציב תלונות הציבור, רשאי הוא להביא את הענין לידיעת השר הנוגע בדבר או הועדה.

(ג) מצא נציב תלונות הציבור שהתלונה לא היתה מוצדקת, יודיע על כך למתלונן, למי שהתלונה עליו, ואם ראה לעשות כן - גם לממונה, ויציין את נימוקיו; ורשאי הוא לפרש בתשובתו את תמצית ממצאיו.

(ד) העלה בירור התלונה חשש שנעברה עבירה פלילית, יביא נציב תלונות הציבור את הענין לידיעת היועץ המשפטי לממשלה; ורשאי הוא לעשות כן אם העלה בירור התלונה חשש שנעברה עבירה משמעתית על פי כל דין. היועץ המשפטי לממשלה יודיע לנציב ולועדה, בתוך שישה חודשים מיום שהועבר אליו הענין, על דרך טיפולו בנושא.

סייגים להודעה

(תיקון התשל"א)

44. (א) הודעה של נציב תלונות הציבור לפי סעיף 43(א) או (ג) לא תכלול ולא תעלה חומר או ידיעה אשר לדעת ראש הממשלה או שר הבטחון הם ענין לבטחון המדינה, או אשר לדעת ראש הממשלה או שר החוץ הם ענין ליחסי החוץ או לקשרי המסחר הבין-לאומיים של המדינה.

(ב) ראה נציב תלונות הציבור כי הודעתו עלולה לכלול או לגלות חומר או ידיעה כאמור בסעיף קטן (א) ולא הביעו השרים את דעתם כאמור שם, יבקש נציב תלונות הציבור את דעת ראש הממשלה, שר הבטחון או שר החוץ, לפי הענין, לפני שיתן את הודעתו.

(ג) נציב תלונות הציבור יהיה פטור מלציין את ממצאיו או נימוקיו -

(1) כשהתלונה היתה בענין מינוי למשרה פלונית או הטלת תפקיד פלוני;

(2) כשהחומר או הראיה עלולים לדעתו לפגוע שלא כדין בזכותו של אדם זולת המתלונן;

(3) כשיש לדעתו בגילוי החומר או הראיה משום גילוי סוד מקצועי או ידיעה סודית כמשמעותם לפי כל דין.

זכויות וסעדים

(תיקון התשל"א)

45. (א) החלטותיו וממצאיו של נציב תלונות הציבור בענין תלונה -

(1) אין בהם כדי להעניק למתלונן או לאדם אחר זכות או סעד בבית משפט או בבית דין שלא היה להם לפני כן;

(2) אין בהם כדי למנוע מהמתלונן או מאדם אחר להשתמש בזכות או לבקש סעד שהוא זכאי להם, אולם אם נקבע לכך מועד בחיקוק, לא יוארך המועד על ידי הגשת התלונה או בירורה.

(ב) שום בית משפט לא ייזקק לבקשת סעד נגד החלטותיו וממצאיו של נציב תלונות הציבור בענין תלונה.

תלונה של עובד הציבור שחשף מעשי שחיתות, הפרות חיקוק או פגיעה במינהל תקין

(תיקונים: התשמ"א, התש"ן, התשע"ה, התשפ"ג)

45א. על אף האמור בסעיף 38(7) ו-(8) -

(1) תלונה של עובד כאמור בסעיף 36(3), למעט חייל (להלן בפרק זה - העובד), על מעשה כאמור בסעיף 37 שעשה מי שממונה עליו בתגובה על כך שהוא הודיע בתום לב ועל פי נהלים תקינים על מעשי שחיתות, הפרה חמורה של חיקוק או פגיעה חמורה במינהל תקין שבוצעו בגוף שבו הוא מועסק או על כך שסייע לאחר להודיע כאמור - תבורר לפי הוראות פרק זה, בכפוף לסעיפים 45ב עד 45ה;

(2) תלונה של עובד, שהוא מבקר פנימי בגוף כאמור בסעיף 36(1) או (2), למעט חייל, על העברתו מתפקידו או על מעשה החורג מהוראות חוק, תקנות, תקנון שירות המדינה, או מהסדרים כלליים דומים, הפוגע במישרין במתלונן עצמו או המונע ממנו במישרין טובת הנאה, שעשה מי שממונה עליו בתגובה על פעולותיו במילוי תפקידו כמבקר פנימי - תבורר לפי הוראות פרק זה, בכפוף לסעיפים 45ג עד 45ה.

תלונה של עובד משרד מבקר המדינה שחשף מעשי שחיתות, הפרות חיקוק או פגיעה במינהל תקין

(תיקון התשע"ז)

45א1. (א) על אף האמור בסעיפים 36 ו־38(8), עובד משרד מבקר המדינה רשאי להגיש תלונה על מעשה כאמור בסעיף 37 שעשה מי שממונה עליו בתגובה על כך שהוא הודיע בתום לב ועל פי נהלים תקינים על מעשי שחיתות, הפרה חמורה של חיקוק או פגיעה חמורה במינהל תקין שבוצעו במשרד המבקר, או על כך שסייע לאחר להודיע כאמור.

(ב) תלונה כאמור בסעיף קטן (א) תוגש באמצעות יושב ראש הכנסת; הוגשה תלונה כאמור יעבירה יושב ראש הכנסת לבירור בידי שופט בדימוס של בית המשפט העליון או של בית המשפט המחוזי, שימנה יושב ראש הכנסת, לאחר התייעצות עם נשיא בית המשפט העליון, ויחולו על בירורה הוראות פרק זה, בכפוף לסעיפים 45ב עד 45ה, בשינויים המחויבים.

(ג) שופט בדימוס שמונה כאמור בסעיף קטן (ב) יהיו נתונות לו הסמכויות המסורות לנציב תלונות הציבור לעניין תלונות כאמור לפי פרק זה, והוא יהיה רשאי, אם ראה צורך בכך, להסתייע בביצוע תפקידיו באנשים מתאימים, שאינם עובדים, נושאי משרה או ממלאי תפקיד בגוף מבוקר או במשרד

מבקר המדינה.

(ד) שופט בדימוס שמונה כאמור בסעיף קטן (ב) ואדם המסייע לו כאמור בסעיף קטן (ג) זכאים לקבל שכר והחזר הוצאות מאוצר המדינה, והכל כפי שיקבע מנהל בתי המשפט.

תלונה שבירורה מצריך סיבה מיוחדת

(תיקונים: התשמ"א, התש"ן, התשע"ה)

45ב. מצא נציב תלונות הציבור שיש סיבה המצדיקה זאת, רשאי הוא לברר תלונה כאמור בסעיף 45א(1), אף אם העובד הודיע על מעשים כאמור באותו סעיף שלא על פי נהלים תקינים.

סעדים

(תיקונים: התשמ"א, התשנ"ד, התשפ"ג)

45ג. (א) נציב תלונות הציבור רשאי ליתן כל צו שימצא לנכון ולצודק, לרבות צו זמני, כדי להגן על זכויות העובד, בשים לב לתיפקודו הראוי של הגוף שבו הוא מועסק.

(ב) היתה התלונה על כך שהעובד פוטר רשאי נציב תלונות הציבור לצוות על ביטול הפיטורים או על מתן פיצויים מיוחדים לעובד, בכסף או בזכויות.

(ג) נציב תלונות הציבור רשאי לצוות על העברת העובד למשרה אחרת בשירות מעסיקו.

(ד) צו לפי סעיף זה מחייב את מי שממונה על העובד ואת העובד עצמו, והמפר אותו עובר עבירת משמעת ואולם אין באחריותם של אלה, בשל עבירת משמעת, כדי לגרוע מאחריותם הפלילית בשל הפרת אותו צו.

עיון מחדש

(תיקונים: התשמ"א, התש"ן)

45ד. היועץ המשפטי לממשלה רשאי לבקש שהנציב יעיין מחדש בהחלטה שניתנה לפי סעיף 45ג. היתה התלונה של עובד המדינה, רשאי לבקש כך גם נציב שירות המדינה; היתה התלונה של מי שאינו עובד המדינה, רשאי לבקש כך גם העומד בראש הגוף המבוקר.

הגשת תלונה שלא בתום לב

(תיקון התשמ"א)

45ה. הגשת תלונה כאמור בסעיפים 45א או 45ב שלא בתום לב או מתוך קנטרנות, היא עבירת משמעת.

פרסום הוראות

(תיקונים: התשס"א, התשפ"ג)

45ו. גוף כאמור בסעיף 36(1) או (2), למעט צבא ההגנה לישראל, יפרסם במקום העבודה, במקום בולט, את עיקרי הוראות סעיפים 45א עד 45ה, בנוסח שיקבע נציב תלונות הציבור.

דין וחשבון

[תיקונים: התשל"א, התשל"ד, התשס"ח (מס' 5)]

46. (א) נציב תלונות הציבור יכין בראשית כל שנה, דין וחשבון על פעולותיו בשנה שקדמה לה שיכיל סקירה כללית ותיאור הטיפול במבחר של תלונות; דין וחשבון כאמור יונח על שולחן הכנסת.

(ב) נציב תלונות הציבור רשאי להגיש לכנסת דין וחשבון מיוחד קודם להגשת הדין וחשבון השנתי; דין וחשבון כאמור יונח על שולחן הכנסת.

(ג) הונח דין וחשבון על שולחן הכנסת, תדון בו הועדה ותגיש לכנסת את סיכומיה והצעותיה לאישור ויחולו, לענין זה הוראות סעיף 18א, בשינויים המחויבים.

(ד) דין וחשבון לפי סעיף זה לא יפורסם לפני הנחתו על שולחן הכנסת.

(ה) הוראות סעיף 44 יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על דין וחשבון לפי סעיף זה.

תחולת הוראות

(תיקונים: התשל"א, התשל"ה)

47. (א) סעיפים 22, 23, 26, 28 ו-30 יחולו, בשינויים המחוייבים גם לענין פרק זה.

(ב) אין בהוראות פרק זה כדי לגרוע מסמכותו של מבקר המדינה להיעזר בפעולותיו האחרות בחומר שהגיע לידיו בקשר לתלונות, בין שבירר ובין שלא בירר אותו.

עדיפות סמכויות ומעמד

(תיקונים: התשל"א, התשנ"ה)

48. הוראת כל דין שלפיה ימונה, בגוף מבוקר, אדם שתפקידו לברר תלונות על אותו הגוף אין בה כדי לגרוע מסמכויותיו וממעמדו של נציב תלונות הציבור על פי חוק זה.

כ"ה באדר התשי"ח (17 במרס 1958)

פנחס רוזן

שר המשפטים